

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Genovaitė Jurevičienė RG-50.473*0004

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

PREFACE

The following interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Rights to the interview are held by the United States Holocaust Memorial Museum.

The reader should bear in mind that this is a verbatim transcript of spoken, rather than written prose. This transcript has been neither checked for spelling nor verified for accuracy, and therefore, it is possible that there are errors. As a result, nothing should be quoted or used from this transcript without first checking it against the taped interview.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

GENOVAITĖ JUREVIČIENĖ

Saulius Beržinis: Prisistatykite, jūsų vardas, pavardė, gimimo metai.

Genovaitė Jurevičienė: Na, aš gimiau 1928 metais, rugsėjo mėnesio 28 dieną. Mano pavardė Jurevičienė Docytė Genovaitė. Gimiau Kėdainių mieste. Mano mamytė tarnavo pas djakoną Kėdainių bažnyčios Petrą Pranckietį. Na, ir jis, matyt, pradėjo simpatizuot prie jos, na, ir jai gimiau aš. Mano mama pradėjo (eina per miestą ir sako): va, *dzekonytė* gims. Ten tos davatkos visos, kai aš sakau, *šventakūprės*: kur gi, kaip šmeižti galima djakoną. Tuo pat padavė į teismą mamytę. Ir nuteisė 6 mėnesius. Kauno... Išsiuntė (Kėdainiuose, nežinau, turbūt, nebuvo kalėjimo) į Kauną. Aš buvau, turbūt, kokių 6 mėnesių, ar beveik galbūt metų, todėl, kad aš atsimenu, kad mumis patalpino tokioj didelėj salėj, ir ten buvo gultai, ir ten buvo moterys *vagilkos*. Ir aš ten (kai pradeda juoktis ten tos moteriškos: oi dzekoniuke, dzekoniuke...) aš sakydavau: nuštilkit, *vagilkos*! Reiškia, aš jau buvau gal pusantrų metų, gal ir daugiau, bet aš sakydavau „nuštilkit *vagilkos*“ ant jų, kad jos pradėdavo juoktis. Ant tų gultų mamytė gulėjo žemai, kaip pasakojo paskui, o jos gulėjo aukščiau.

Saulius Beržinis: Tai koks čia Kauno kalėjimas buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Kaune, Mickevičiaus gatvė, kalėjimas. Na, ir ten išbuvo... 6 mėnesius išbuvo. Na, aš ten labai susirgau plaučių uždegimu, peršalau. Na, paskum jau pagijau ir mamytė tada grįžo ir paskum jinai vis tik... Ją matyt pakurstė kas, kad „tu važiuok pas pralotą į Kauną, pasiskusk, kaip nekaltai jis tave pasodino į kalėjimą“. Tai mamytė į autobusą (gal turėjo pinigų šiek tiek, iš paskutinių, kaip galėjo), nuvažiavo į

Interview with Genovaitė Jurevičienė

4

Kauną, pas arkivyskupą. Koks ten, kaip ten pavardė jo buvo... O djakonas tas sužinojo, mat pasakė kitos, kad važiuoja Rozalija skūstis į Kauną pas pralotą. Tai jįsai pirma, matyt su traukiniu. Ir kada atėjo mamytė į laukiamąjį, pas tą, kaip jis... Kaip jis skaitosi, *kapitūlas* koksai tai... Tokia bažnyčia, kur dabar santuokų rūmai... Aš dabar pamiršau ją... Ten jis buvo vyriausias kunigas. Tai mamytė su manim ant rankų sėdėjo ten. Vienuolis vienas priėjo, aš kaip dabar atsimenu, man obuoliuką raudoną kokį tai padavė. Jau aš buvau ne mažytė, kokių trijų metų. Bet djakonas tas (mama laukė priėmimo, *indencijos* tos, kad priimtų) buvo užsiėmęs. Vienuoliai mane ten kalbino ir žiūri (mamytė paskui pasakojo, aš girdėjau, kaip pasakojo kitom moteriškom), išeina djakonas. Raudonas kaip kraujas (jis matyt jau verda, kaip sako lietuviškai). Nusliuogė pro šalį. Tada mamytė įėjo pas jį, jis su ja... Jau žinoma „puolė ant kelių“ prieš ją, bet paskui sako: jis jau atsiims savo (tas djakonas). Na ir paskui matyt jį... Jau nebe jaunas jis buvo, apie 60 metų jam buvo, kada aš gimiau... Na, ir paskui susirgo stipriai jis, apako (mamytė sakydavo „mano ašaros nenuėjo veltui“). Švento Jurgio bažnyčioj djakonu jis dirbo.

Saulius Beržinis: Kokiam mieste?

Genovaitė Jurevičienė: Kėdainiuose, Kėdainiuose.

Saulius Beržinis: Kaip jo pavardė buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Pranckietis. Pranas Pranckietis. Jis eidavo į miestą, pas vaistininką Stančių (vaistininkas Stančius buvo). Būdavo, eina jie kortuot, kortom lošt. Pas jį susirinkdavo.

Saulius Beržinis: O Stančius buvo kokios tautybės?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

5

Genovaitė Jurevičienė: Lietuvis Stančius, lietuvis. Nežinau... Lietuvis. Na, tai eidavo per tiltą tą medinį (dabar, rodos, pėsčiųjų jis padarytas), tai mamytė, kada eidavo su manim, liepdavo bėgti bei tempti jam už to *sijono* (ir sakyti „tėveli, duok pinigai!“). Kai tik nustumdavo, tai sakydavo, juokdavosi ten moteriškos, kad prašydavo vis pinigų pas tėvelį. O jis juk ne tėvelis, jis šventas. Tai čia tokia istorija su manim buvo. Na, paskui, žinoma, gyvenom vargiai. Mamytė skalbėja buvo. Gyvenom visur mieste, visur vargom. Paskui gyvenom Smilgos gatvėj. Irgi pas žydą. Kriaučių. Pavardės nežinau. Čia gyvenom jau paskutinį laiką, kada už kiek laiko mumis iškėlė, persikraustėm kitur, - ten padarė getą (Smilgos gatvė). Na, bet mes vis tiek prieš tai, kai gyvenom prieš kepyklą, pas tą žydą Kriaučių, tai mes ten draugavom. Kai šabadas būdavo, mamytė eidavo šeiminkaut, padaryt ką reikia. Jau jie ten nieko nevardavo, kaip jau jų būdavo tikėjimas toksai. Na, ir mes vat susieidavom. Buvo toks momentas, kaip tik Velykos buvo. Ir žydukai lošdavo riešutais. Nusipirkdavo riešutų, susirinkdavo tokioj aikštelėj (neįsivaizduoju, kokiam ten kieme). Aš vienintelė ten buvau mergaitė, neatsimenu, ar Skaplanaitė ten dar buvo. Vienu žodžiu, būrys žydukų buvo, ir mes lošdavom. Pirma viena riešutą padeda... Ir aš, ką... Su tuo riešutu į tą riešutą... Išmušu, tada padedu du... Du išmušu... Iki krūvytės tokios susirenka. Tai aš, būdavo, kišenę prisirenku tų riešutų. Taip mes draugavom, bendravom vis tiek. Na, o vėliau mes išsikraustėm, žinoma. Kitur. Ir kada sužinojom, tai jau visas miestas kalbėjo, kad veš žydus šaudyt. Veš... ves šaudyt žydus. Na, tai tuomet mano draugė (klasės draugė) gyveno kaip tik ant Smilgos... Toj pusėj Dotnuvėlės kapinės (kaip į Dotnuvą važiuojant, dešinėj pusėj). Dešinėj pusėj kranto buvo kapinės ir už kapinių ten buvo ta duobė. Duobę iškasė. Jie matyt patys galbūt kasė, todėl kad... Kai juos varė į

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

6

žirgyną (kaip aš jum ir pasakojau), mes tada sužinojom, kad veš šiandiena žydus šaudyt, tai aš iš karto nubėgau pas juos ten... Visi ruošėsi, ruošėsi, bet jau vokiečiai nieko nesakė, kad aš atėjau. Kiek galėjom... Suroošė tokius ryšulius. Ir aš vieną ryšulį paėmiau, kitą - Kaplanaitė.

Saulius Beržinis: Tai Jūs nubėgot pas ką?

Genovaitė Jurevičienė: Į getą ten.

Saulius Beržinis: Į kokią šeimą?

Genovaitė Jurevičienė: Prie Kaplanų. Į tą namą pas Kaplanus. Juos gi ten neišvijo, bet tik užtvėrė. Visą (va, kaip Vytauto gatvė yra) visą tą pusę Smilgos gatvės užtvėrė. Buvo getas, užtvėrta.

Saulius Beržinis: Tai Kaplanai savo name ir gyveno?

Genovaitė Jurevičienė: Taip, taip ir buvo. Ten jie gyveno. Visi gyveno savo name. Buvo tiek užtvėrti, kad negalėjo eiti į kitą pusę, išeiti iš to geto. Negalėjo, buvo užtvėrti.

Vytauto, rodos, gatvė čia ta yra didžioji Kėdainių... Tai kaip eini į Nevėžį, kairėj pusėj, visas Smilgos kraštas užtvėrtas buvo. Ten buvo visas getas.

Saulius Beržinis: Ir kiek laiko tas getas ten buvo? Na, kai juos užtvėrė ir iki šaudymo, kiek laiko praėjo?

Genovaitė Jurevičienė: Na, aš net neprisimenu... Gal... Labai neilgai, kadangi vokiečiai...

Kiek jie išbuvo? Tris metus, ar du metus? Aš nebeatsimenu...

Saulius Beržinis: Na, tris...

Genovaitė Jurevičienė: Na, tai vat jie kokius metus ten ir buvo, ir po to suruošė juos vežt

šaudyt. Tada aš nuėjau ten. Jie jau buvo susirišę tuos *venzlus*, kaip sakom. Aš paėmiau

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

7

vieną venzlą, Kaplanaitė- kita venzlą (aš vardo jos neatsimenu). O viena mergytė buvo vežimėly įdėta, ir ten maistas koks tai buvo įdėtas ar kas... Na, va Kaplano paties tai neatsimenu. Bet pradėjo varyti, aš mamai pasakiau: „Mama, aš bėgu padėt Kaplanam. Sako, kad veš į žirgyną...“. Į Kėdainių žirgyną, ten lyg tais sąstatais turi laukti ir paskum išveš.

Saulius Beržinis: O ką Jūs galvojot? Ar jūs galvojot, kad juos šaudys?

Genovaitė Jurevičienė: Negalvojau. Na, aš galvojau, kad juos tikrai išveš. Išveš kur tai. Nu kaip tai... Mano vaikiška širdis, aš 10 metų buvau. Niekaip negalvojau... Nu už ką tuos žmones šaudys? Kad jie vargšam padėdavo? Mes gyvenom neturtingai. Už butą neskubindavo susimokėt, ir kostiumą vyras išsimokėtinai pirko, pasitikėdavo visuomet. Ir tai buvo kovą ar balandžio pradžioj. Taip snigo, taip šlapia, taip negražu, ir mes nuėjom iki centrinės gatvės. Ant kalniuko aš mokiaus mokykloje. Mus varė, vokiečiai iš šonų ėjo. Ir pasisukom eit per tiltą Smilgos, ir Kaplanienė pripuolė prie... Ėjo į miestą pašto, ne, ne pašto, geležinkelio viršininko žmona. Reiškia, viena puse varo mus, Kaplano žmona pribėgo prie to geležkelio viršininko žmonos. Ponia, sako: kur mus veš? Kas jus veš, šaudys, rupūžės jūs. Davė suprast, kad jiems negerai bus. Kaip norėjo, taip suprato. Ta pradėjo verkti, Kaplanienė. Tada prasidėjo vokiečių komanda „los, los“, reiškia eikit.

Saulius Beržinis: Ar lietuviai ten nevarė?

Genovaitė Jurevičienė: Buvo, kaip ten nebus, šonuose stovėjo, bet jau kamandyrius koks... Na, ir nuvaro mus dabar į tą žirgyną. Ten didelė dvi daržinės buvo. Vienoj daržinėj šienas buvo ir kitoj daržinėj šienas buvo. Atvažiavo vokiečiai su vertėju. Vertėjo pavardė... gimnaziją baigęs buvo... Vencevičius, berods, vokiečių kalba...

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

8

Saulius Beržinis: O kur jisai dirbo?

Genovaitė Jurevičienė: O jisai gimnazistu buvo. Prie vokiečių jisai... gal baigė gimnaziją, kad jis buvo vertėju pas vokiečius. Pas vokiečius buvo vertėju.

Saulius Beržinis: O paskui kur jisai buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Nežinau. Pasitraukė kartu su vokiečiais, kurgi, dega svyla padai. Na, tai atvažiavo su atvira mašina tas vokiečys ir jisai. Kreipėsi į žydus. Vyrai, moterys, sako toks reikalas, mes čia apsistosim, turi atvažiuoti... Vyrai į vieną daržinę eisite, o moterys su vaikais į kitą daržinę eisite. Lauksim, kada sąstatas ateis. Tai nusiramino savotiškai.

Saulius Beržinis: O jūs buvot tarp jų visą laiką?

Genovaitė Jurevičienė: Biškį aš į šoną. Nunešiau, pastačiau ir toliau liepė atsiskirt. Nuvarė mus, kurie padėjo.

Saulius Beržinis: Buvo ir daugiau tokių, kurie padėjo.

Genovaitė Jurevičienė: Aš negaliu pasakyt, neatsimenu. Aš žiūrėjau tik savo Kplanus. Ir jie mus nustūmė, kurie mato, kad nežydai, ir mes nuėjom toliau, žmonių ten daugiau buvo, žiūrėjo. Tas vokiečys toj mašinoj atsistojo, tokia pensnė, išdžiūvęs toks, ir tas vertėjas stovi kartu. Kreipėsi vokiškai į tuos žydus: jus dabar atskirsime, vyrus į vieną daržinę, o moterys su vaikais į kitą daržinę. Bet žinokit, dabar turite atiduoti visas, ką turite, brangenybes. Ką turite - atiduoti... mums. Na, tai ten vienos pradėjo žiedus nusiiminėt, kitos kokį karoliuką ten. Reiškia, jis ima ir maišą. Tokį maišą turi pasidėję. Ir pinigus ten, bet aš dabar tiksliai neprisimenu. Brangenybes, pasakė, kad turi brangenybes atiduot.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

9

Saulius Beržinis: Tai kiekvienas žmogus turėdavo priėti prie to maišo ar jį nešiojo?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, šito tai aš nepasakysiu. Ne, prieidavo patys žydai ir įmesdavo.

O aš į tą Kaplanienę ir į tą mergytę žiūriu ir verkiu už namo kampo. Pamačiau, kad

Kaplanienė kažką švystelėjo į mūsų pusę, kur mes stovim.

Saulius Beržinis: O daug ten buvo tų lietuvių stovinčių?

Genovaitė Jurevičienė: Na, buvo būrys toks. Ten patys, kur gyveno žirgyne gyventojai, ir kiti smalsumo dėlei ėjo paskui žiūrėt... Daugiausia, matyt, vaikai, jauni.

Saulius Beržinis: Jus atskyrė nuo žydų minios. Kas jus atskyrė – vokiečiai ar balrataiščiai?

Genovaitė Jurevičienė: Na, tai tas vokietis pasakė, vokietis pasakė. Reiškia, eisite į vieną daržinę vyrai, į kitą daržinę moterys su vaikais.

Saulius Beržinis: Bet tuos lietuvius, kurie palydėjo ir buvo susimaišę su jais?

Genovaitė Jurevičienė: A, tai pasakė „los, los“ ir liepė išeit. Mes ir patys supratom, kad mums reikia išeit, nereikia stovėt su jais kartu. Juos gi ten patalpins, o mes kuo dėti. Mes pasišalinom. O kas ten sakė? Lyg ir tas vokietis sakė, stovėdamas mašinoj, eikit eikit tolyn... Prie jų nestovėkite. Nu, tai tada ji numetė laikroduką į tą minią. Segė nuo rankos ir metė į minią. Nepasiekė manęs, žinoma, bet aš ir nebūčiau žiūrėjus. Bet minia tik sukruoto, sukruoto, matyt, sumindė tą laikroduką. Ir dabar sako, kad toks reikalas. Jūs turite viską atiduoti. Jeigu mes rasim, jeigu kratą darysim po to, kai jie pirmą kartą pasakė sudėt, tai jūs, sako, žinokite, mes sušaudysim. Oj, kaip pradėjo moteriškės verkt, kad apie sušaudymą kalba. Kai pasakė sušaudys, tai vėl iš paskutiniųjų jos kažką graibė. Nežinau, nemačiau, ten už kampo stovėjau. Verksmas, verksmas, ir tuojau atskyrė. Atsisveikinkit,

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

tėvai eisit į tą daržinę, o motinos su vaikais... O, koks ten prasidėjo alapas, atsisveikinimo ceremonija. Na, ir atsiskyrė. Ir ėjo tos motinos su ryšuliais į tą daržinę, vyrai jau atskirai nuėjo, o aš grįžau namo. Ir tada su drauge susitarėm, o ji kaip tik ant Smilgos kranto gyveno Janušavoj. Tai toks Kėdainių priemiestis buvo, nameliuką savo turėjo ir gal 3 hektarus žemės, ir kaip tik priešais kapines. O Smilga tokia siaura upelė. Susitariau, aš pas tave atbėgsiu rytoj. O iš vakaro ėjo policajai, tie baltaraiščiai, visiems liepė uždangstyt langus gūniom, kad nematytų. Jau žmonės suprato, kad tikrai kažkas bus. O ko čia dabar lankstyt langus? Žmonės gi nedurniai, supranta. Na, dabar aš ant rytojaus išbėgau iš namų, sakau, mama, bėgsiu pasižiūrėsiu, ar tikrai šaudys. Mama mane dar barė, o aš tiesiog nachališkai išbėgau. Jau taip širdis drebėjo, ar teisybė. Aš pas ją nubėgau, ir mes ant aukšto užlipom. Gūnia buvo užtempta, tai mes pradraskėm skylutę toj gūnioj ir žiūrėjom. Žiūrėjom.

Saulius Beržinis: Koks ten buvo atstumas iki tos vietos?

Genovaitė Jurevičienė: Nuo kranto gal pusė kilometro, gal net nebuvo tiek, nes Smilga siaura, o krantas status, o paskui kitas krantas, kapinės ir už kapinių buvo... Ar tie žydai patys išsikasė tas duobes. Todėl, kad kai pamatėm, kad varo vyrus, vora ateina juodais drabužiais, jau duobė buvo iškasta. Kai aš pas atbėgau ryte, tai jau matėm, kad ravas iškastas toks ilgas ilgas... Ir paskui po kiek laiko matom ateina vora juodais rūbais, vyrai, reiškia, atvaro juos, liepia nusirengt. Matom mes, kad žmonės. Rabinas, matai, buvo, kažką kalbėjo. Matėm, kad kažkoks aukštas vyras kažką kalbėjo jiems. Į žydus kreipėsi. Ir paskui, matyt, lyg jie pasimeldžia ar ką, ir liepė nusirengt. Pradėjo nusirenginėt.

Matom, kad į krūvas meta drabužius. O paskui jie įšoko į tą ravą visi vyrai. O paskui aš

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

jau nebežiūrėjau, jau tik girdžiu, kad ten trata, trata. Pasui atmerkiu akis su ta drauge, žiūrim, kad jau beria, tie baltaraiščiai beria tuos vyrus užkastus smėliu.

Saulius Beržinis: Kas šaudė?

Genovaitė Jurevičienė: Šaudė, turbūt, baltaraiščiai šaudė. Kas ten šaudyt daugiau galėjo?

Saulius Beržinis: Ar jūs matėt tą momentą, kai šaudė jie?

Genovaitė Jurevičienė: Girdėjau tik tratėjimą. Nu, šaudė kas daugiau? Vokiečių ten nedaug tebuvo. Daugiausia tai baltaraiščiai buvo su juodais kostiumais ir va čia va raištį užsirišę.

Saulius Beržinis: O vokiečių kareivių kad būrys būtų?

Genovaitė Jurevičienė: Kai varė juos, mes pamatėm, kad joja du vokiečiai. Iš vienos pusės ir iš kitos pusės, o per vidurį ėjo vyrų vora. Reiškia raiti buvo vokiečiai. Gal dar daugiau buvo, mes iš taip toli nematėm. Kai vora buvo prie kapinių, mes tada nematėm, o kai paėjo ir pradėjo suktis, mes tada pamatėm. O duobė, tas ravas buvo už kokios pusės kilometro nuo kapinių. Ten buvo rugių laukas nupjautas, rugienojus buvo. Juos visus šaudė, ir matom, kad beria, beria, o paskui po kiek laiko matom ateina verkdamos moterys su vaikais. Kai jos pasisuko ir kai jos pamatė tą duobę, suprato, kad kas tai užkasta, jų vyrai ten, koks riksmas buvo, spiegimas neapsakomas. Oh... Paskui moterims irgi – nusirengt. Liepė, nusirengė, ir liepė šokt į tą duobę ant tų vyrų.

Saulius Beržinis: Ar vyrai ir moterys nusirengė visiškai?

Genovaitė Jurevičienė: Nusirengė visiškai. Na, kaipgi, jie paskui atidavė kitiem baltaraiščiam tuos drabužius. Vežimais vežė visus tuos drabužius ir dalinosi paskui.

Saulius Beržinis: Tai jie buvo nuogi, kai juos šaudė?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

12

Genovaitė Jurevičienė: Nuogi, nuogi. Tik paskum, kai buvo tas momentas... Visi jau buvo nusirengę... Pasakojo, kai jau tos moteriškaitės sukrito, vėl automatai. Aš jau nežiūrėjau, aš tik mačiau, kaip jos rėkdamos krito į tą duobę su vaikais. Ir kai pradėjo automatas tratėti, po to vienas baltaraištis, matyt, vyresnis koksai buvo, toks vyras aukštas, ėjo su pistoletu, - šitą momentą mačiau, - ėjo kažkoks aukštas vyriškis su pistoletu ir šaudė. Kur dar krutėjo kas nors, šaudė. Ir paslydo jam koja, ir jis įkrito į tą duobę. O toj duobėj buvo dar gyva Gitala. Jinai skaitėsi... Žydiškai Gitala gal beprotė, ne?

Saulius Beržinis: Gal vardas toksai.

Genovaitė Jurevičienė: Ją vienintele Kėdainiuose vadindavo Gitala. Ji buvo tokia vargšė, kūdutė. Ir jis kaip tik krito ant jos. O jinai nutvėrė jį ir pasmaugė. Mes tai nematėm, tik matėm – toks šurmulys. Sakom, kas ten tokio, ar įkrito kas. O paskui Kėdainiuose buvo laidotuvės. Moterys kalbėjo viena nuo kitos – va, pasmaugė Gitala, durna durna, bet protingai padarė, pasmaugė tą baltaraištį. Pavardės nežinau. Iškilmingos buvo laidotuvės... Paskui, kai sušaudė, baltaraiščiai užbėrė, vokiečiai tokio pigaus darbo nedirbo, jie tik komandavo, užkasė, užpylė chlorkalkių, na, tada aš grįžau namo verkdama, mačiau, kaip žydus šaudė, mačiau, mačiau... Sako, kam tau, vaikeliai, reikėjo eit, sakau, aš netikėjau, mamyte, kad taip galėjo, už ką, sakau. O paskui gal už savaitės kaip tik pradėjo žydėti neužmirštuolės, fialos. Ten Pasmilgio krantas, toj pusėj, kur kapinės, baisiai buvo daug tų neužmirštuolių. Fialkų, kaip vadinosi. Labai kvepėdavo. Aš pasiryžau tų fialkų paskinti ir pasižiūrėti tuos kapus. Ir tuo tarpu... Matot, kelios dienos praėjo, fosforas išėjo į orą. Deguonis, ar kaip. Ir aš pamačiau stulpus išeinant. Kaip aš

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

išsigandau, kaip aš mečiau tas fialas, buvau saujytę prisirinkus. Man pasirodė, kad jau keliasi žydai, mane vejasi. Va, vaikas... Ir aš tekina, uždusus atbėgau namo. Sakau, mama, žydai keliasi iš numirusių. Taip išsigandau, maniau, kad vysis. Mamytė sako, na ką tu, vaikeli... Va taip ir pasibaigė. Tada aš jau labai jautri buvau, baisiai. Mane paskui dar šuo apkandžiojo, bet čia labai ilgas pasakojimas... Kai mes gyvenom toj gatvytėj, kur rabinas gyveno, kieme mes gyvenom, ten gyveno kažkoks policajus, matyt, agentas, turėjo tokią didelę vilkinę kalę. O mes ten gyvenom vienam kambariukyje. Ir ji turėjo vaikučius. Mes, būdavo, jodavom ant tos kalės. Audra vardas buvo. Ir, atsimenu, mamytė pas poną žąsis pjovė ir atsinešė taukų žąsies. Aš grįžau iš mokyklos, ir mamytė man ant duonos užtepė tų taukų, ir mes ėjom valgydami. Dar, sako, į turgų, Genute, eisim, nebrangūs obuoliai, eisim apsiprekont, nusipirkt obuoliukų. Ir aš su ta duona, su ta rieke einu, ir ta Audra, ta kalė iš gatvės bėga į namus. Ir labai ėst norėjo, šuniukų tų turėjo, ir stoja man ant pečių ir norėjo iš manęs duoną atimt. Aš krūptelėjau taip, mama ją nuvijo, bet aš taip išsigandau, pradėjau verkti. Mama sako, nieko, Genute, praeis, praeis, bet man nepraėjo. Aš grįžau, į mokyklą reikia eiti, o man tą ranką tampo, jau prasidėjo išgąstis.

Saulius Beržinis: Jums skambina į duris kažkas. Reikia atidaryti?

Genovaitė Jurevičienė: Reikia... a, ji eina pas Mykolą. Taigi aš susirgau švento Vito šokiu. Tai mamytė iš to širdies skausmo tą kalę naktį paėmė, uždėjo virvę ir vedė į naują miestą pakart, kad jos dukrą apkandžiojo. Na ką ta kalė kalta. Bet matai, motinos širdis kokia... Atėmė duoną, labai norėjo ėsti. Aš gi tik krūptelėjau, tiek to užteko. Išsigandau, aš tokia jautri po tų visų įvykių. Mokytoja iškviečia prie lentos, aš labai neblogai

mokiausi, o aš, suprantat, pradėdu rašyt, nutraukiu, juokiuos, žiūriu į klasę. Mokytoja

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

14

sako, Genute, kodėl tu taip ranką judini. Sakau, aš negaliu, man ir ranką, ir koją tampo. Sako, eik namo, parašė raštelį. Mano mama beraštė, kryžiukais pasirašinėdavo, bet aš nunešiau mamai, perskaičiau: Rozalija, veskite Genutę pas daktarą Ūksą. Jis buvo karininkų gydytojas, kariškis. Nevedęs dar buvo, simpatiškas labai žmogus. Tai jis buvo garsus nervų ligų, tuberkuliozės... na, ten visokių... Kai vienas daktaras, tai jis viską galėjo. Na, tada mamytė mane nuvedė pas jį. Už vizitaciją du litai. Mamytė tuos du litus turėjo. Kai atėjo pas jį, sako, na, Genute, tu pašok, pašok, mat, aš išstripendavau kojom labai gražiai, kaip Širli Templ, buvo tokia aktorė. Labai išmušiau, o jis žiūri į mane, o aš kad šoku, kad šoku, o mamytė žiūri ir verkia. Jis tokią pasiėmęs knygą didelę, kaip dabar atsimenu, skaito, žiūri, kaip mano visi judesiai. Paskui sako, gerai, Rozalija. Mamytė sako, tai daktare, aš jums dar du litus skolinga. Nereikia, va še dar du litus, ir Genutei – ryžių. Pas ją mažakraujystė. O tada, būdavo, pažiūri daktarai ir mato, ne taip kaip dabar analizus daro. Ir dar davė du litus. Kad paimtų iš mamos, tai plus jis davė du litus. Pirk Genutei ryžių. O tada ryžių kilogramas du litus kainavo. Smetonos laikais. Mamytė padėjo tam daktarui, ponas Ūksai, ponas Ūksai... Tai va, žiūrėk, sako, gerai, kad atvedei, jei nebūtum kokią savaitę atvedus, būtų dukra gavusi nuomarą. Tai ačiū daktarei. Daktarė Skiauterienė. Labai ji mane mylėjo. Mane vaikai tampydavo už kasų, kasos buvo ilgos, kaip vadeles, „Genė—žydų karalienė“. Vargšai taip nesakydavo, buožiukai, turtingi. Mokiausi vienoj klasė su Nasvyčiais, dvyniai tie berniukai buvo. Žinoma, jie baigė aukštus mokslus, o aš keturis skyrius baigiau ir pradėjau dirbti socialinio aprūpinimo skyriuje Marytės Melnikaitės gatvėj priešais Radvilų bažnyčią. Gatvytė tokia

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

15

buvo, mes ten gyvenom, ir ten soc. aprūpinimas labai arti buvo. Tai aš ten dirbau mašininke-sekretore.

Saulius Beržinis: Tai čia jau po karo buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Ne. Tarybiniais metais... Susimaišiau, taip, po karo. Dirbau mašininke-sekretore, paskui panaikino tą skyrių, tai aš perėjau į vykdomą komitetą mašininke dirbti, o mano Jurevičius dirbo inspektorium kadru skyriuj. Mes ten susipažinom, apsivedėm. Po to persikėlėm iš Kėdainių į Dotnuvą. Po to keturis metus gyvenom Vilniuje.

End of File One

Beginning File Two

Saulius Beržinis: Viską, ką jūs prisimenat...

Genovaitė Jurevičienė: Kai mes gyvenom pas tą kriaučių žydą, kambariuką turėjom, ir kaip tik buvo Velykos, ir ta žydė mus atėjo pasveikint, atnešė macų ir tokio midaus skanaus. Atnešė mums... O paskui aš ten, Smetonos laikais, žinoma, sirgau labai skarlatina, tada mamytė nubėgo pas Cemachą. Ne, ne pas Cemachą, pas Goldbergą. Jisai turėjo saldainių parduotuvę, na, ten ir saldainiai, ir vaisiai, nupirko apelsiną, pusiau supuvusį, labai pigiai. Man temperatūra didžiausia buvo. Atnešė tą apelsiną, tai aš suvalgiau su visa žieve. Pirmą kartą gyvenime apelsiną valgiau. O bananus, tai irgi istorija būdavo. Ten karininko kažkokio vaikas buvo. Mokykloj valgo bananus ir išmeta į šiukšlių dėžę. Per pertrauką, būdavo, išeina vaikai iš klasės, o aš pasilenkiu, paimu tą banano žievę, kad aš kramtau, kad man skanu. Va koks gyvenimas buvo... Vieni mėtė taip išdidžiai, nė vienas nepavaišino, va, klasioke, valgyk. Ne. Ten buvo... kapitono šito,

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

ne Kibirškčio, bet... Kriaučiūnas, kapitonas, pasitraukė su Lietuvos kariuomene. Ant žirgo, reiškia, kavaleristas buvo. Ne tik vien kavaleristų pulkas buvo, ir pėstininkų pulkas. Reiškia, jis pasitraukė, o dukra su žmona liko, ir kai aš nuėjau dirbti į seniūniją mašininke, tai ji dirbo skyriaus vedėja mašininkų. Ponia Kriaučiūnienė. Dabar, turbūt, jau mirusi. Labai maloni buvo. Gamusas, žydas, Kėdainiuose buvo skyriaus vedėjas. Advokatas, bet tarybiniais metais jis dirbo kaip skyriaus vedėjas.

Saulius Beržinis: O prieš karą kas jis buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Prieš karą jis buvo advokatas Gamusas. Aš su Gamusaite draugavau dar, labai graži žydaitė buvo.

Saulius Beržinis: Ar prieš karą draugavot ar po karo?

Genovaitė Jurevičienė: Prieš karą. Sueidavom. Man buvo kaip toks traukimas. Su ja susitikdavom. Ji, žinoma, į žydų mokyklą ėjo.

Saulius Beržinis: Koks Gamusaitės likimas buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Pasitrukė su rusais. Pas juos gyveno lakūnų šeima, ir buvo susuktas berniukas, nesveikas. Tai aš su tais kaip arčiau susipažinau: mamytė, mat, plaudavo lakūnų šeimom baltinius. Ji susipažino su viena iš šeimos, sako, u mojej podrugi maljchik nezdorovij, ona uxodit s muzhem na pabotu, nado prismatrivatj. O as nemokėjau rusiškai visai. Na, tai mamytė mane nuvedė pas tą Gamusą. Tam namuky apačioj buvo „Pieno centras“. Ar tas namas buvo visas Gamuso, ar tik antras antras aukštas Gamuso, - negaliupasakyti. Reiškia, pas tą Gamusą patalpino lakūnų šeimą. Ir tas vaikiukas, berniukas toks, susuktos rankutės ir susuktos kojytės buvo. Tai aš, būdavo,

žiūriu į jį ir verkiu. Sakau, koks mano likimas, vis tik vargus ir vargus matyt. Jis muša

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

mane. Reiškia, mandarinų palikta. Jis mane muša, daužo, aš į jį žiūriu, verkiu, nieko nesuprantu.

Saulius Beržinis: Kodėl muša?

Genovaitė Jurevičienė: Na, pyksta, kad aš jo nesuprantu. Jis ką tai nori, aš net nesuprantu.

Aš verkiu, jis mane muša, psichiškai nesveikas, susuktas, rankytės susuktos, va toks vargšas buvo. Tai aš jį pakeliu, panešu čia... Nu ką, man gal dešimt metų buvo, o jis gal dviejų metų. O paskui, kai traukėsi, ir Gamusas pasitraukė. Paskum Gamusas grįžo. Aš Palangoj jį sutikau, sakau, draugas Gamuse, ar pažįstat mane. Pažįstu, kaip gi nepažinsi. Tai va, sakė, dukra išvažiavo į Izraelį. Gamusaitė labai graži buvo. Jis su žmona Vilniuj gveno, o mes tada rajone gyvenom. Kiekvienais metais vyras gaudavo kelialapį į Palangą kaip pirmos grupės invalidas nemokamai, „Žuvėdroj“, visai arti jūros, tai mes ten eidavom. Jūroj pasimaudo, jam daug geriau būdavo, atsipalaiduoja, spazmus tuos nuima. Ir vieną kartąėjau į parduotuvę ir sutikau Gamusą. Apsidžiaugiau, jis mane prisiminė. Sako, na, kaip vyras, ačiū, sakau, draugas Gausai, sakau, nieko, čia „Žuvėdroj“ gyvenam. Sako, perduokit linkėjimus. Kadangi jis buvo skyriaus vedėjas apskrities Gamusas, o Mykolas buvo kadrų inspektorius. Tai gerai pažinojo tą Mykolą. Advokatas buvo Smetonos laikais, o tarybiniais metai grįžo ir dirbo skyriaus vedėju.

Saulius Beržinis: Kokios dar žydų šeimos prieš karą gyveno?

Genovaitė Jurevičienė: Prieš karą daugiau aš... Kai gyvenom Smilgos gatvėj, tai su žydelkaitėm draugavom, o paskui, kai perėjom į kitą butą priešais Radvilų bažnyčią, gavom gerą butą tada, tarybiniais metais, du kambariukus. Mamytė sargavo, šlavinėjo aplink, ir tada iširo. Po to sušaudė, išvežė...

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

18

Saulius Beržinis: O kai karas prasidėjo, tai jūs gyvenot pas tuos kriaučius žydus?

Genovaitė Jurevičienė: Taip, taip, taip.

Saulius Beržinis: Tai jūs žydų rajone gyvenot?

Genovaitė Jurevičienė: Smilgos gatvėj. Ten gyveno visi vargšai, ten, matyt, nebrangiai už tą kambariuką imdavo.

Saulius Beržinis: Tai jūs turėjot vieną kambariuką?

Genovaitė Jurevičienė: Taip, ten plyta buvo, o už sienos jis kriaučiaavo, turėjo kriaučiaus kambarį, o viršuj gyveno. Bet aš jų pavardės nežinau.

Saulius Beržinis: Tai jūs gyvenot šalia jų dirbtuvėlės?

Genovaitė Jurevičienė: Taip, o kitoj pusėj gatvės Kaplanas. Na, kiek ten... Kepykla buvo, vienintelės Kėdainių barankos. Tai ponai visą laiką tarnaites atsiųsdavo, ir imdavo duoną ant knygutės ir barankas, o paskui ponias ateidavo gale mėnesio, užmokėdavo. Taip būdavo.

Saulius Beržinis: O kaip išėjo, kad jūs su Kaplanais taip buvot susidraugavę?

Genovaitė Jurevičienė: Na, kad matot, mes gyvenom priešais pas tuo žydus, pas tą kriaučių gyvenom. Ir kai jiems reikėdavo per šabasą padėti, tai mamytė visada. Mamytė gal mokėjo, nežinau... Nueidavo ten, patvarkydavo, o mes su jais draugavom. O to kriaučiaus vaikučių aš neatsimenu, pas kurį gyvenom. Žinoma, kad turėjo vaikų, bet neatsimenu. Buvo vienas, Pasmilgy gyveno žydelis toks, tai jis visas drebėjo, Parkinsono ligą turėjo. Visas žilutis. Išėina, aš į jį žiūriu, verkiu, o jis į mane žiūri, juokiasi, seilytės eina, jaunas vaikinukas. Paskui už mūsų namo macus kepė. Kalbėdavo, kad kraujo

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

įlašina. Sakau, bjaurybės, kokie čia kraujai? Kad žydai pagauna vaikus, paskui į bačką, paskui tą kraują įlašina ir macus kepa. O man macai taip patikdavo.

Saulius Beržinis: Kas taip kalbėjo?

Genovaitė Jurevičienė: Vaikai, buožiukai, turčiai... Visaip šmeižė, kaip galėjo. O aš pasipiktinus buvau. Už tai mane vadino „Gene, žydų karaliene“.

Saulius Beržinis: Na, ar būdavo taip, kad primušdavo žydukus, išdaužydavo langus?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ne, šito neatsimenu, ne, ne. Daugiausia Smilgos gatvėj vargšai gyveno, jie nei mušdavo juos, nei langus daužydavo. O kur turčiai gyveno, tai gyveno... Toks rabinas labai gražiai gyveno, paskui Goldbergas, turėjo parduotuvę, namukas gražus, gyveno turtingai. Jų gyvenimas buvo kitas visai.

Saulius Beržinis: Kokia rabino pavardė buvo, neatsimenu?

Genovaitė Jurevičienė: Neatsimenu. Sakydavo rabinas, rabinas. Baisiai graži dukra buvo, kasos tokios, kad kaip mano ranka, viena kasa. Ilgos kasos buvo. Lietuviškai baisiai gražiai kalbėjo. Kai mane ta kalė apkandžiojo, jisai gyveno nuo gatvės namas, o mes tokioj gatvytėj brukuotoj, ten gale buvo namas to šuns šeimininko. Buvo toks šnipas policijos, turėjo tą šunį, tą kalę. Mano mamytė pasiskundė, sako, mano Genutę išgąsdino, tai naktį tas policajus iškvietė policiją, aš dar sirgau, atėjo naktį policininkas ir išmetė mumis ant gatvės naktį. Verkia mama, verkia, o pas mus buvo tik spintutė ir lova.

Venzilius susisukom. Kaimynai vargšai buvo, tai priėmė nakvot. O paskui neprisimenu, kur mes gavom nakvot. Nelabai kas norėjo priimt. Rozalija be vyro, iš ko užmokės už butą. Biedni. Paskui nežinau, kaip ten gavosi. Pakui mamutė buvo išvažiavusi į Kauną

laimės ieškot, vėl nieko, sugrįžo.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Saulius Beržinis: Dar apie Kaplaną papasakokit. Sakėt, kad jūsų mama ant šabaso eidavo.

Kokius ten darbus reikėdavo padaryt?

Genovaitė Jurevičienė: Na, tai ugnį kūrendavo. Aš tai ten neidavau kartu. Kažkokį trikojį... Na, vieną kartą buvau nuėjus, tai ten kūreno ugnį ir ant to trikojo kažką darė, matyt, valgyt kažką darė. Aš pas juos neidavau su vaikais žaist į butą, aš neatsimenu, bet tik tiek, kad mes lauke daugiau bendravom.

Saulius Beržinis: Jūs sakėt, Kaplanai buvo keli? Ne vieni buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Taip, taip, vienas turėjo gatavų rūbų parduotuvę, dar vyras ant išsimokėjimo paėmė, ir patikėjo, Mykolas tada dirbo žirgyne kalviu, nei jis jo pažinojo, ant išsimokėjimo davė. Sako, aš žinau, pone, kur jūs dirbat. Pasiėmė kostiumą, išsimokėjo. O du sūnai buvo taksistai, turėjo mašinas lengvas, du broliai buvo. Ir tas ketvirtas Kaplanas – kepėjas. Ar jie giminės, aš negaliu pasakyt. Bet jau su tais mes daugiausia bendravom. Su vaikais.

Saulius Beržinis: O iš vaistininkų, iš medikų buvo daktarų žydų?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ne, lietuviai buvo. Žydų... Žinau, kad buvo vienas žydas, mama ėjo pas jį dantis traukti, jai pradėjo skaudėt, paliko mane vieną, o taip aš nežinau, daugiau neteko, neteko... Buvo, žinoma, daktarai žydai. Pasauksa(?nesuprantama pavardė), vienintelis, kuris mane prieš karą šefavo, išrašė vaistų, ir man pagerėjo, paskui čia karas, tie vaistininkai pasitraukė, visus vaistus išsivežė, man dar reikėjo pakartot vieną kartą, bet nebebuvo tų vaistų, ir pasiliko tas nervo jautrumas, migrena, pradėjo galvą skaudėt, pradėjo akių nervas vysti, akinius išrašė nuo šešiolikos metų jau... O

daugiau tik tą Auksą prisimenu, paskui išvažiavo į Panevėžį...

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Saulius Beržinis: Močiute, kadangi mes kalbam apie karo metus, dar norėjau paklausti, nes mums yra įdomu ir mes visų klausiam, kaip kiekvienam prasidėjo karas. Kiekvienam žmogui. Dabar jūs pabandykit prisimint paskutines, vieną, dvi, tris dienas prieš karo pradžia. Ar jūs ką nors jautėt...

Genovaitė Jurevičienė: Taip, mes gyvenom Marytės Melnikaitės gatvėj priešais Radvilų bažnyčia. Čia, sako, rusai ateina, rusai ateina, žmonės į kaimą bėgo visi, o mes su mama, na ką, Genute, kur mes bėgsim, ką mes turim, ko mums bijot, rusų bijot? Į rūsį nusinešėm pagalvę, laikrodį, kurį nusipirkom pas žydėlį išsimokėjimui, dvylika litų mokėjo už laikrodį, tokį budilniką, ir mes su mamyte į rūsį. Nuėjom tenai ir girdim trenksmą, vadinasi, susprogdino Kėdainių tiltą.

Saulius Beržinis: Tai čia kai vokiečiai užėjo? O kodėl rusai užėina?

Genovaitė Jurevičienė: Tai palauk, tada aš sumaišiau. Tai jūs sakot prieš karą.

Saulius Beržinis: Prieš karą, keturiasdešimt pirmais metais, kai vokiečiai užėjo.

Genovaitė Jurevičienė: Na, taip, paskui vokiečiai užėjo.

Saulius Beržinis: Tai prieš vokiečių užėjimą, ar tai netikėtai prasidėjo, ar jūs ką nors matėt, jautėt, girdėjot, kas buvo? Va kelios dienos prieš karo pradžia. Kai vokiečiai užėjo.

Genovaitė Jurevičienė: Na, sakė, kad traukiasi rusai. Ir... na tada aš vokiečių laikus maišau, vokiečių laikus maišau... Vokiečiai, kai traukėsi, susprogdino tiltą. Karą pradedant, dabar atsiminiau, gyvenom mes, kaip turgus dabar Kėdainių, pakalnėj namukas buvo ant kampo, mamytė ten sargavo, vieną kambariuką turėjo, ten ir virtuvė buvo. O Jurevičius, tas milicininkas, buvo su draugu pas mamytę, valgė. Stalavojosi, kaip sako. O aš tada buvau dvylikos metų. Nu ir anksti rytą mamytė šluoja gatvę, ir atbėgo,

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

sako, Genute, lėktuvai skrenda žemai. Ir paleido automatą. Gal į mamytę, mamytė, matai, ten šlavinėjo. Pradėjo automatu šaudyt. Ir kaip tik į tą namiuką, kur mes gyvenom. Mano lova stovėjo prie krašto, tai namą peršovė, bet lovos neperšovė, nepataikė. Tai paskui, kai žiūrėjom, tai taip automatu nuvaryta. Jei biškį giliau... Aš lovoj tada gulėjau, miegojau.

Saulius Beržinis: Tai galėjo peršaut?

Genovaitė Jurevičienė: Galėjo peršaut. Tada bėgo... Bet Mykolo jau nerado, matyt, juos, miliciją, organizavo, kad trauktųsi. Jis paėmė dviratį, civilius rūbus. Pasiliko skrynutė graži, tokia iš "Spaudos fondo", ten jis laikydavo gilzes. Tabokos nupirkdavo, prikamšydavo. Ir kai aš nuėjau į jų kambarį, radau tą dėžutę ir radau profsajungos bilieta, kai jis buvo žirgyne kalvis, jis buvo sekretoriumi profsajungos Smetonos laikais. Ir knygutę tą suradau. Pasiėmiau. O tą dėžutę Virginija turi. O tas dokumentas profsajungos ir dabar yra, vienas litas įmokėtas. Reiškia pasitraukė. O aš... Tarybiniais metais vargšam vaikam kelialapius į Palangą duodavo. Mamytė nuėjo su manim į vykdomąjį komitetą. Jie sako, gerai, Rozalija, bet turi į pionierius įstot. Mama sako, dar čia ko, mat mano mama labai tikinti buvo, sako, aš savo vaiko... Nors, ji vargšė, labai nukentėjo nuo to djakono... bet ji tos valdžios nelabai... Matai, sako, reikia į pionierius. Stok, dukryte, į pionierius, ir siūsim į Palangą. Aš labai laiminga, kad neįstojau ir nesiuntė, ten daug draugių išvažiavo ir žuvo Palangoj, tada kai šaudė, vat.

Saulius Beržinis: Kas iš jūsų draugių ten žuvo?

Genovaitė Jurevičienė: Kas žuvo, negaliu pasakyt, bet Petruškevičiūtė, su kuria sėdėjau vienam suole, tai ji grįžo. Ji buvo kažkur pasitraukusi, tai gyva grįžo. Motina iš proto ėjo,

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

kam aš Birutę išsiunčiau. Vargiai labai gyveno, septynis vaikus turėjo, tai ta Birutė grįžo.

Tai va, pasakojo, kokia baimė buvo.

Saulius Beržinis: Ten žydų vaikų daug buvo Palangoj?

Genovaitė Jurevičienė: Nežinau. Negaliu pasakyt. O iš kur ten žydai bus? Kėdainių žydus ta sušaudė...

Saulius Beržinis: Tai sušaudė paskui... Na, gerai, močiute, o dabar papasakokit, kaip karas prasidėjo. Pirmos karo dienos. Kokie jūsų įspūdžiai yra?

Genovaitė Jurevičienė: Šaudymas, tas šaudymas... Ne, kai rusai grįžo, vokiečius išvijo...

Ne, palaukit, kaip čia dabar gavosi... Man dabar susimaišė viskas... Jūs sakot, kai išvadavo tarybinė armija...

Saulius Beržinis: Kai vokiečiai užėjo, pirmos karo dienos. Jūs pasakojot, kad buvo šaudymas, kad jums peršovė namą, kaip Mykolas pasitraukė...

Genovaitė Jurevičienė: Kaip lietuvių divizija ėjo per Kėdainius?

Saulius Beržinis: Ne, ne, čia pati vokiečių užėjimo pradžia, išėjo Mykolas...

Genovaitė Jurevičienė: Na, ką, vokiečiai atvažiavo, užėjo tankai. Mes prie banko stovėjom visi vaikai. Įvažiavo su tankais vokiečiai, oj, čia... Ligoninės vyr. gydytojas Jerežemskis su seserim jau pirmiausia atėjo pasitikt vokiečius. Su gėlėm, oj, kur gi čia. Mes taip žiūrim. Švariai apsirengę, batai gražūs. Tai ne rusai susmirde, biedna armija buvo, palyginti tai smirdinti kariuomenė, o čia atvažiavo ponai tokie. Ir apsistojo, laimė Dievui, tam kieme, kur mes gyvenom, kur Mykolas ant buto buvo, kur Mykolas gyveno. Toks kiemas didelis buvo, ir atvažiavo tokia motociklistų gauja. Tik dainuoja „Marija na

na na...“, ten visokių tokių. Dainuodami skutasi, kur gi, išvadavo, išvijo rusus. Aš žiūriu

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

pro langiuką virtuvėj, duryse buvo langiukas, bijau išeit. Tai jie apsistojo ant greituju, pailsėjo ir vėl toliau. Žiūriu, spaudžia iš tūbelės pastą tokią ant duonos, kiti skutasi, dainuoja, patenkinti, prausiasi, šulinys tam kieme buvo, laisto vienas kitą vakdeniu. Paskum išvažiavo, pasibaigė. Žodžiu, įspūdžiai iš pradžių buvo be galo. Už tai man niekaip nedaėjo, kad tokia kultūringa šalis (užrašyta „Mes su Dievu“), medalikiukai pas kiekvieną, – aš pati tikinti buvau, kadangi mamytė man įskiepijo, aš vaikas buvau, ačiū Mykolui, kad mane atvedė į teisingą kelią... Tai, šitą, niekaip man neleido sąmonė galvot, kad tokie kultūringi, su medalikiukais, su Dievo žodžiu gali žudyt. Niekaip... Aš ir dabar galvoju. Nu svoločiai, kaip taip galima užsimaskuot gražiai. Baisu. Na, ką daugiau... Teisingai, vokiečiai kai traukėsi, subombardavo, susprogdino gimnaziją. Aš gimnazijos nelankiau, aš lankiau pradinę mokyklą, bet man toks – na jau, kuo čia dėta gimnazija. O aš, artistė, apsigobiau tokią mamos skarą, pasiėmiau pagalį ir einu iki parko žiūrėt kur buvo gimnazija. O čia vokiečiai traukiasi... Juokiasi, ubagė eina, o mama pergyvena, sako, kur Genutė prapuolė. Čia vokiečiai traukiasi, paims ją ir išsiveš... Jėzau, senutė iš proto eina, pražilo visai, o aš visa susikūpinus, vaizduoju, kad einu. Paskui žiūriu, tikrai susprogdinta gimnazija. Banką susprogdino, tokius rūmus gražius... Savininkas buvo vokietis, tokie rūmai gražūs buvo... Grįžau visa apsimaukšlinus gudragalvė. Mama nežinojo, kad aš apsimaskavau. O kiek vokiečiai... Mano draugės vienos... pavardę dabar pamiršau... broliukas šešių metukų lakstė, tai vokiečiai pagriebė ir išsivežė. Bet paskui jis atsirado Austrijoj, atrašė.

Saulius Beržinis: O dar norėjau paklausti, kai vokiečiai atvažiavo, nusiprausė, tai čia pirmą karo dieną?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Genovaitė Jurevičienė: Taip, taip.

Saulius Beržinis: O kada pasirodė baltaraiščiai, kurie paskui jau ten...

Genovaitė Jurevičienė: Baltaraiščiai... baltaraiščiai žinojo, kur gyveno policija, milicija, pas mus atėjo daryti kratą. Sako, Rozalija, čia pas jus gyveno milicija, rodyk kambarį. Tai mama parodė kambarį, nes raktą pasiėmė. Tada aš tuos daiktus radau jo, tą skrynelę. Jis įėjo (baltaraištis). O Mykolas buvo gavęs puspadžių, padėjęs ant pečiaus. Odiniai puspadžiai, išduodavo prie uniformos, paskui pasikaldavo. Tai tas pasiėmė tuos puspadžius. Lovos neėmė. Norėjo paimit, bet paskui pasižiūrėjo, ką gi, tuos puspadžius pasiėmė tas baltaraištis. Pavardę... aš su jo berniuku mokiausi vienoj klasėj...

Maksimovas. Tėvas buvo baltaraištis. Mamytė jį gerai pažinojo. Tai jis tuos puspadžius pasiėmė. Ten du buvo baltaraiščiai – Maksimovą aš gerai prisimenu, nes su mamyteėjau iš paskos. Jis sako, žiūrėk, Rozalija, ar jis nieko daugiau neturėjo? Na, sako, nieko neturėjo. Klausia, tai kur jie dabar. Mamytė sako, nežinau, išėjo iš namų ir išėjo... Jie mat tada ant dviračių, uniformas kažkur paliko ir išspaudė.

Saulius Beržinis: Tai čia Mykolas?

Genovaitė Jurevičienė: Mykolas.

Saulius Beržinis: O jūs sakėt, du baltaraiščiai atėjo. Vienas Maksimovas, o kitas?

Genovaitė Jurevičienė: Kitas nežinau. Bet dviese jie buvo atėję, ne vienas. Maksimovą tą tai žinau tikrai, starovieras.

Saulius Beržinis: O ką dar pažinojot iš baltaraiščių?

Genovaitė Jurevičienė: Daugiau tai nežinau, daugiau nepažinojau, bet matai vaikas buvau. Mamytė amžiną atilsį, jeigu būt gyva, tai jinai daug prisimintų. Ji visus Kėdainius žinojo. Ir ją visi žinojo, ir ji visus žinojo.

Saulius Beržinis: Na, o tas Maksimovas prie žydų šaudymo dalyvavo?

Genovaitė Jurevičienė: Tai žinoma, gal dalyvavo. O ką jis darys daugiau. Taigi jie visi išgamos buvo. Ir prisiplėšė tada ir aukso, iš proto ėjo, sako, naktimis nemiegodavo, girti ir girti. Žmonos pasakodavo, sako, Jėzus, girti ir girti, klieidi naktimis, šoka, rėkia. Tai žinot, tokią egzekuciją atlikt. Ir jiem tas nemalonu buvo. Auksas... auksą tai tikriausiai, vokiečiai pasiėmė. Sako, tokių visokių škurlių prisigriebė.

Saulius Beržinis: O ką jie paskui darė su tais skurliais?

Genovaitė Jurevičienė: Na, taigi nešiojo. Arba pardavinėjo turbūt... Drabužiai – vyriški kostiumai, moteriški drabužiai...

Saulius Beržinis: Gal jūs matėt, kaip pardavinėjo?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, nemačiau. Sakė, vežėsi vežimais, gal ūkininkam pardavinėjo.

Saulius Beržinis: Bet jum ten nesiūlė, nebuvo taip, kad ateitų?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ne. Jie ūkininkam, tikriausiai, už lašinius, už ką... Ūkininkam tai reikėjo drabužių. Buožės tai nepirko, bet vargšai ūkininkėliai, žinai, darbinių drabužių ten buvo ir moteriškų, ir vyriškų, ką čia kalbėt...

Saulius Beržinis: Sakykit, kai jūs pro skylutę į tas žudynes žiūrėjos, jūs turėjot atpažinti kažką ir iš tų žydų...

Genovaitė Jurevičienė: Kad labai toli, atpažint negalėjau, tik matėm, kad moterys ir kad vyrai. Vyrai atėjo su tamsiais kostiumais, o moterys su vaikučiais prisiglaudusiais

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

rėkiančiais. Girdėjau, papenki mamenki, vaj, vej, rėkia, cypia baisiausiai, kai atvarė prie tos duobės ir pamatė užpiltus vyrus... O taip, kad matytume, buvom kitoj pusė kranto.

Saulius Beržinis: Iš tų žydu jūs nepažinot nieko?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, nieko. Tik vėliau kalbėjo, kad rabinas tarė žodį. Mes matėm, kad kažkoks vyriškis, aukštas, o jis aukštas buvo, kažką kalbėjo. Negirdėjom nė žodžio, tik matėm, kad stovėjo. Jis kažką pasakė, ir jie klupo ar jie šoko, tą patį vaizdą nelabai... Tik girdėjau, kad automatai tratėjo.

Saulius Beržinis: Kas čia kalbėjo, kad rabinas žodį sakė?

Genovaitė Jurevičienė: Žmonės, žmonės. Tų baltaraiščių žmonos. Tie baltaraiščiai viską pasakodavo namuose. Išgeria ir pasakoja, ir kaimynam pasakoja, jau paskui jie visai bepročiai buvo. Žmonos bobom, bobos bobom, paskui visi viską žinojo. Ir kada šaudys, ir kad ne veš, o šaudys. Kalbėdavo jie patys. O paskui vienas pasakojo mamai, kad eina jisai ant rytojaus pažiūrėt tą vietovę. Tai girdi, kapinėse kažkas verkia, mažo vaiko verksmas. Žiūri – žydė viena, negyva. Matyt, iššliaužė, vaikutį apsikabinus, sustingus. Moteriškos kitos sako, tai tą vaikutį reikėjo paimt. Dar ką, tą brudą nušoviau. Va. Tą mažą vaikutį nušovė, o ta motina jau buvo numirusi. Bet jau buvo nušliaužusi į kapines. Mamytė pasakojo kitom bobulėm ir klausėsi, ką tos bobulės kalba. Žinoma, jis tą žydę pažino, jis visus žydus pažinojo... O tą vaikutį nušovė ir viskas.

Saulius Beržinis: Kiek buvo tam vaikučiui amžiaus?

Genovaitė Jurevičienė: Na, tai mažytis visai buvo, mažytis... Ant rankų laikė. Matyt, ant jos užgriuvo, ji aukštai buvo, paskui iššliaužė su tuo vaikučiu, į kapines nušliaužė. O kas ji tokia?.. Būdavo, mamytė susėda su kitom moteriškom, kalbasi ir verkia. O tie tai iš

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

proto išėjo tie baltaraiščiai prisigriebę visko, jiems sąžinė, matyt... Kiti išbėgo, kitus gal tie vokiečiai nušovė, reikalingi kam tie išgamos? Dar dalintis su jais turtu...

Saulius Beržinis: Ką rabinas sakė?

Genovaitė Jurevičienė: Būktai kalbėjo, kad likimas ar Dievas taip nulėmė, kad mes turime žūti. Bet mes iš tų banditų galvų darysim bruką, ateis valanda, kai mes darysim kelią. Visi elgėsi ramiai, kaip avinėliai, rabinas taip nuteikė, kad taip jau reikia, taip jau Dievas nori. Baisu. O kaip aš su tom fialkom bėgau. Dabar tai suprantama. Po septynių dienų prasideda puvimas. Fosforas išeina. O man vaidenosi, kad žydai mane vejasi. Atėjau uždususi, Mamyte, sakau, žydai mane vejasi. Tai paskui nuo to sykio daugiau nėjau į tą pusę ir nežiūrėjau.

End of File Two

Beginning File Three

Saulius Beržinis: O kas tas, kur nušovė tą vaiką kapinėse?

Genovaitė Jurevičienė: Nežinau, nežinau, kas. Baltaraištis koksai. Buvo atsiųstas pasižiūrėt, ar neišlindę, ar gal dar daugiau užpilt.

Saulius Beržinis: Aš tai dabar galvoju... Jeigu jūs nuėjote tas neužmirštuoles skinti po kelių dienų...

Genovaitė Jurevičienė: Po savaitės. Matyt, kada vyksta degimas, tada išeina fosforas...

Saulius Beržinis: Tai tos žudynės galėjo būti ankstyvą pavasarį, žiemos gale?

Genovaitė Jurevičienė: Taip, taip. Žudynės buvo kovo pabaigoj, šlapdriba buvo, sniegas krito, labai bjaurus oras buvo. O aš ėjau balandžio mėnesį. Balandžio mėnesį jau būna

žibuoklės. O krantas tas – ten greitai nutirpdavo sniegas, kadangi prieš saulę būdavo, tai

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

29

ten anksti suželdavo tos gėlytės. Aš labai mėgdavau tas gėlytes, ir dabar mėgstu tas gėlytes. Amžinai būdavo mūsų vieta. Vienintelė vieta, kur augo tos neužmirštuolės.

Saulius Beržinis: Ar jūs priėjot prie kapo arti?

Genovaitė Jurevičienė: Na, ne, nearti, nearti. Iki Dotnuvos kapų priėjau, o ten koks puskilometris ar trys šimtai metrų, kadangi aš mačiau tą visą, kada kilo tas fosforas.

Matėsi.

Saulius Beržinis: Bet jūs prie tos duobės...

Genovaitė Jurevičienė: Prie tos duobės ne ne ne, aš tiesiog ėjau pasiskinti gėlyčių ir žvilgtelėjau į tą pusę, ir kaip tik tuo momentu, lyg tyčia, kai pažiūrėjau, iškilo fosforo stulpai. Tokia violetinė spalva, žalsva ir eina, ir bėga. Toks momentas įdomus. Neduok Dieve. Bet va, aš šitą mačiau, man baisiai įstrigo, kad keliasi iš numirusių.

Saulius Beržinis: Bet iš tolo tą kapą matėt?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ne. Koks ten kapas? Užberta duobė, užbertas ilgas ravas, ir viskas. Užberta ir užberta... Paskui gal ir sutvarkė, gal ir paminklą pastatė.

Saulius Beržinis: Ar ten kokie daiktai mėtėsi?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, nesimėtė jokių daiktų. Surinko tuos drabužius. Atėjo tie pagalbininkai, išvežė. Paskui, matyt, dalinosi jie ten. Sako, ir susimušdavo, ir susišaudydavo besidalindami tuos skurlius tie baltaraiščiai prisigėrę... Baisybė, juk didžiausios krūvos buvo tose daržinėse, kur buvo suvežę tuos daiktus.

Saulius Beržinis: Sakykit, o bažnyčioj kunigas ką nors aiškino, kas čia įvyko, kodėl čia įvyko?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Genovaitė Jurevičienė: O ne, ką jūs. Aš neatsimenu. Kiekvieną sekmadienį vienuoliktą valandą būdavo mokinių mišios, tai vesdavo į šv.Juozapo bažnyčią Radvilų gatvėj, į tą bažnytelę. Mat Kėdainiuose buvo dvi mokyklos: ant kalno, kur aš mokiausi, ir už tilto, tai jie eidavo į šv.Jurgio bažnyčią, jūr djakonas buvo mano tėvas. Per pamokslą aš neprisimenu, kad kunigas ką nors sakytų. Niekas ten nieko nesakydavo. Tik žinau, kad visi giedodavom „Pulkim ant kelių visi krikščionys“. Kunigas buvo toks akiniuotas. Paskui jis metė kunigystę, apsivedė, vykdomajam komitete dirbo. Ragauskas.

Saulius Beržinis: Tai jis paskui rašytojas buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ne šitas.

Saulius Beržinis: Ne Jonas Ragauskas?

Genovaitė Jurevičienė: Ne šitas. Jis paskui dirbo vykdomajam.

Saulius Beržinis: Žodžiu, jie tų žudynių nepasmerkė?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ne. Neatsimenu, kad kalbėtų. Aš tada jau mokykloj buvau, aštuonių metų.

Saulius Beržinis: O ką žmonės kalbėjo miestely?

Genovaitė Jurevičienė: Na, baisiai pasipiktinę, baisiai, ką čia ir kalbėt. Kėdainiai baisiai pasipiktino. Pusė beveik... Kėdainiai buvo žydų miestas. Dabar tai prisistatę. O ankščiau kiek ten tų Kėdainių buvo? Tai va, senamiestis, Smilgos gatvėj vien žydai būdavo. Dvi šulės buvo, viena prie gaisrininkų, kita buvo Smilgos gatvėj, bet kažkodėl visi eidavo į tą šulę, kur prie gaisrininkų. Basi lakstydavom kaip pasiutę po tą Smilgą...

Saulius Beržinis: Žydai tam gete praleido kiek laiko - vieną žiemą ar dvi?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Genovaitė Jurevičienė: Kad turbūt tiktai vieną. Gal ir žiemos nepraleido. Ne, žiemą turėjo praleist, taigi pavasarį juos varė. Kovo ar balandžio mėnesį.

Saulius Beržinis: Ar jums tekdavo ten į getą nueit pas juos?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ten mūsų neįleisdavo. Aš mačiau vieną kartą, kaip žmones varė. Nustūmė vokiečiai... Ten kažkas norėjo duoti gal duonos gabaliuką, tai vokiečiai „los, los“ nustūmė toliau nuo šaligatvio. Aš bijodavau ten eit, kad nematyčiau, kaip jie ten užtverti. Žiūri, prašo, rankas ištiesę. Ką aš jiems ten duosiu, kai pati nieko neturiu. Tai aš ten ir neidavau. Aš neeidavau Vytauto gatve, eidavau Radvilų gatve, jei man reikia. Baisu.

Saulius Beržinis: Na, o po to, kai žydus sušaudė, kas tada buvo tam gete?

Genovaitė Jurevičienė: Tam gete pradėjo laužyt stogus, lubas, reiškia, gal žydų aukso ras. Aš buvau įėjusi. Ten šalimais gyveno, kurie gamino saldainius. Tai pilnas šaligatvis pribertas tų popieriukų. Laužė, draskė, pylė tuos popieriukus, aš galvoju, Viešpatie, ko ten tie žmonės dar ieško. Išlaužtos lubos, grindys išplėštos. Padarė baisybę, langus išėmė, stiklus sau išsinešė. Baisu buvo, groblai tik likę.

Saulius Beržinis: Tai kas čia eidavo tokie?

Genovaitė Jurevičienė: Kas eidavo? Svoločiai visokie, jų vaikai, o gal jie patys – kurie norėjo pasipelnyti iš to. Ar geras, sąžiningas žmogus ko jis ten eis?

Saulius Beržinis: Sakykit, ar jums yra tekę matyt pas kokį kėdainiškį, kad būtų žydo baldas arba žydų drabužiai?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, šito neteko.

Saulius Beržinis: Arba kas langą būtų įsistatęs?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

32

Genovaitė Jurevičienė: Ne, šito tai tikrai neteko matyti.

Saulius Beržinis: Tai kai jūs ten nuėjot, tai jau tie namai tušti stovėjo?

Genovaitė Jurevičienė: Taip, jau buvo išplėšyti. Aš ėjau pro šalį, pro tą namą, kur Kaplanas gyveno, tai durys išplėštos, grindys išplėštos, aukso ieškojo. O tas, kuris saldinius gamino, macų turėjo tokį fabrikiuką, tai surado saldinių popieriukų ir išbėrė po visą gatvę. Dar kelis popieriukus pasirinkau, vaikas, popieriukai patiko, matai. Verkiu, apėjau, apėjau, o paskui stengiausiai neit. O paskui apsivedėm ir pradėjom su vyru po šiaurės Lietuvą važinėti.

Saulius Beržinis: Na, ar tų ieškančių matėt tuo momentu, kai jūs buvot įėjus?

Genovaitė Jurevičienė: Ne, ne. Nebuvo nė vieno žmogaus. Ten gal buvo kokie pacanai, irgi landžiojo, bet aš neatsimenu, kas tokie. Bet kad taip nieko nebūtų, tai ne, vis kažkas šniurinėjo. Pečiai buvo išdaužyti, lobio ieškota.

Saulius Beržinis: Tai jūs ten įėjot į vieną kitą namą?

Genovaitė Jurevičienė: Į namą aš neįėjau, tik mačiau, kad Kaplano namas išniokotas, išlaužytas, ir tas, kur macus kepdavo, kur sūnus buvo toks nelaimingas, Parkinsono liga sirgo, tų popieriukų parinkau. Kiekvienas namas išdraskytas, baisybė, tik kad stogai nenuimti.

Saulius Beržinis: Na, o paskui į tuos namus įsikėlė kas nors?

Genovaitė Jurevičienė: Tai turbūt, aš nežinau. Paskui išvažiavau... Turbūt suremontavo.

Va, įdomu, kaip dabar.

Saulius Beržinis: Dabar ten gyvena žmonės.

Genovaitė Jurevičienė: Tai gal nauji, mūriniai?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Saulius Beržinis: Ne, ten tokių raudonų plytų. O dabar sakykit, kada jūs išvažiavot iš Kėdainių?

Genovaitė Jurevičienė: Keturiasdešimt šeštais.

Saulius Beržinis: Tai šitas geto rajonas, kol jūs buvot, visą laiką stovėjo tuščias? Namai. Ar jau gyveno?

Genovaitė Jurevičienė: Kas ten gyvens? Kad ten reikėjo remontuot. Taip ir stovėjo išverstas Smilgos getas. Gal paskui pradėjo remontuot.

Saulius Beržinis: Jūs pasakojot apie tą pašto viršininko žmoną, kuri klausė, ką su mumis darys.

Genovaitė Jurevičienė: Va ir neprisimenu. Ką aš vaikas prisiminsiu. Mama tai žinojo, gelžkelio viršininko žmona buvo. Kėdainiškiai, senos moterėlės tai tikrai žino. Gelžkelio viršininkas ilgai nesikeitė, pastovus darbuotojas buvo. Graži tokia, riebi buvo, ką su mumis darys? Sako, sušaudys.

Saulius Beržinis: Bet ji be gailesčio?

Genovaitė Jurevičienė: Be gailesčio. Ar ji iš piktumo, ar iš gailesčio, bet ji labai griežtai pasakė. Ką čia su jumis darys? Sušaudys. O ji tada pradėjo verkt. Taip ir ėjom mes.

Šlapia. Sušlapo ten jie, drabužiukai, matyt ir maistas įdėtas. Ima venzliuką, ir dukrai venzliuką, o vieną su vežimėliu vežė mergytę. Buvo gal kokių trejų metukų...

Saulius Beržinis: O juos kai varė tie palydovai, kiek ten buvo vokiečių kareivių, tokių tikrų vokiečių?

Genovaitė Jurevičienė: Kas čia skaičiuos?.. Ne, jų nedaug buvo. Daugiau baltaraiščiai šonuose ėjo. Vokiečiai gal tik komandavo daugiau. O kad daug vokiečių būtų, tai tikrai

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Interview with Genovaitė Jurevičienė

34

nebuvo. Vokiečiai tai vokiškai kalbėjo, o tie tai nemokėjo vokiškai. Jau tik girdi „los, los“, reiškia, kelkitės, liepia eiti.

Saulius Beržinis: O kai atvarė prie tų žudymo duobių, ir pirma partija, ir antra partija, ten daugiau vokiečių buvo ar baltaraišių?

Genovaitė Jurevičienė: Baltaraišių. Vokiečių man ten nesimatė. O kad ir kalbėtų, man vis tiek nesigirdėjo, tik automatų garsai. Gal koks vienas ar kitas ir buvo vyresnis. Bet kad jie šaudytų, - ne, tik baltaraiščiai.

Saulius Beržinis: O baltaraiščiai ginkluoti buvo?

Genovaitė Jurevičienė: Na taip, turėjo automatus. Su automatais buvo...

Saulius Beržinis: Ačiū už pokalbį.

End of File Three

Conclusion of Interview